

Interpretacija teme pejzaža kroz motiv oblaka (skyscapes)

Grgas-Roknić, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Academy of Applied Arts / Sveučilište u Rijeci, Akademija primijenjenih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:279:778926>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

University of Rijeka
Academy of
Applied Arts

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Academy of Applied Arts - Repository APURI](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI

DIPLOMSKI RAD
INTERPRETACIJA TEME PEJZAŽA KROZ MOTIV OBLAKA
(SKYSCAPES)

Ivona Grgas-Roknić

Rijeka, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI

DIPLOMSKI RAD
INTERPRETACIJA TEME PEJZAŽA KROZ MOTIV OBLAKA
(SKYSCAPES)

Mentor:

Prof. art. Emilija Duparova

Komentor:

Izv. prof. dr. sc. Katarina Rukavina

Student:

Ivona Grgas-Roknić/ Mbr. 1651

Rijeka, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
AKADEMIJA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI
Slavka Krautzeka 83, Rijeka

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOGA / DIPLOMSKOGA RADA

Izjavljujem pod punom materijalnom i moralnom odgovornošću da je moj završni /
diplomski rad pod nazivom (podcrtati završni ili diplomski):

INTERPRETACIJA TEME PEJZAŽA KROZ MOTIV OBLAKA (SKYSCAPES)

(napišite naslov svojega rada)

izvorni rezultat mojeg samostalnog rada te da su svi korišteni izvori (reprodukcije, tekstovi,
internet izvori, fotografije i sl.), kako objavljeni tako i neobjavljeni, primjereno citirani ili
parafrazirani te navedeni u popisu literature i popisu slikovnih izvora na kraju rada.

Rijeka, 8.07.2024.

Ivona Grgas-Roknić -1651

Ime i prezime, MB

SAŽETAK

Interpretacija teme pejzaža kroz motiv oblaka (skyscapes) naziv je diplomskog rada o pejzažnom slikarstvu i njegovoj interpretaciji kroz motiv oblika u praktičnom dijelu, kao utjecaju prirode na čovjekovo odnosno osobno fizičko i duhovno bivstvo. Naime, priroda svojom snagom, mijenama uslijed godišnjih doba, svjetlošću i bojama uzrokuje stalne promjene u čovjekovom okruženju pa i u njemu samome. Čovjek svojim djelovanjem i društvenim razvojem utječe na prirodu, što postaje sve izrazitije od doba prosvjetiteljstva nadalje (često u negativnom smislu stvaranjem raznih industrija koje uzrokuju zagađenja, krčenjem zelenih površina, stvaranjem genetički modificiranih biljnih vrsta i sl.). Suvremeno doba donosi konstantne promjene i nemir u čovjekovom životu, a brzina življenja i napredak uništavaju temelj života na Zemlji – prirodu. Time se ovim diplomskim radom na temu pejzaža zagovara ujedno povratak prirodi i samom sebi.

Namjera ovog diplomskog rada je kroz motive neba i oblaka predstaviti vlastiti pogled i odnos prema trenutku u kojem živimo. Interpretacija pejzaža predstavlja neku vrstu kognitivne metafore ideje koja nudi oporavak od užasa suvremenog svakodnevnog života (ratovi, nesigurnost življenja uslijed tehničko-digitalnog napretka, zagađenje, uništavanje prirodnih resursa, čovjekovo otuđenje). Rad prožimaju pitanja jesu li metamorfoze oblaka samo izmaštani motivi ili je riječ o promišljanjima idealizacije svijeta onkraj neke druge stvarnosti.

U likovnom stvaralaštvu XIX. stoljeća pejzaž je dominantna tema. Umjetnici izlaze iz ateljea i počinju slikati pejzaže pod vedrim nebom (plein air), donoseći novi zamah u razvoju slikarstva. Pojedini su umjetnici, poput J. Constablea, W. Turnera, C. D. Friedricha, C. Corota, C. Moneta, V. van Gogha i drugih, stvorili djela koja su u meni pobudila inspiraciju za ovu temu.

Knjiga Kenetha Clarka *Priroda u umjetnosti* predstavlja referentni okvir u promišljanju i istraživanju teme pejzaža u izradi pisanog dijela diplomskog rada. Praktični dio diplomskog rada obuhvaća seriju slikarskih radova na većim formatima u kombiniranoj tehnici akrilnih i uljanih boja.

SUMMARY

Interpretation of the landscape theme using the clouds (skyscapes) motif is the title of the graduate thesis on landscape painting and its interpretation using the motif of form in the practical section, presenting the influence of nature on man's or my personal physical and spiritual being. Specifically, nature uses its power to make changes due to the seasons, light and colors, causing constant changes in the human environment, including in man himself. A person's existential actions and social development means they can also influence nature, as is especially evident from the Enlightenment onwards, and often in a negative sense by creating various industries that cause pollution, clearing green areas, and creating genetically modified plant species. The modern age introduces constant changes and turmoil in human life, and the pace of life and progress are destroying the foundation of life on Earth – nature. Hence, based on my graduate thesis on the topic of landscapes, I advocate a return to nature and also to one's inner being.

This thesis presents my own view and relationship regarding the actual moment in which we live using the motifs of the sky and clouds, including my interpretation of the landscape as a kind of cognitive metaphor of an idea that stands in opposition to the trepidations of contemporary everyday life (wars, life's uncertainties due to technical and digital progress, pollution, destruction of natural resources, human alienation). My work is imbued by questions of whether the metamorphoses of clouds are just imaginary motifs or reflections on the idealization of the world beyond some other reality.

In the artistic creations of the nineteenth century, the landscape is the dominant theme. Artists began to leave the studio and to paint landscapes under the open sky (plein air), bringing a new momentum to the development of painting. Some artists, such as J. Constable, W. Turner, C. D. Friedrich, C. Corot, C. Monet, V. van Gogh and others, created works inspired me to research this topic.

Kenneth Clark's book *Landscape into Art* is a frame of reference in terms of thinking and exploring the topic of landscapes in preparation for the written part of this thesis. The practical part of this thesis covers a series of paintings in larger formats using the combined technique of acrylic and oil paints.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PEJZAŽ U LIKOVNOJ UMJETNOSTI.....	3
3. VRSTE PEJZAŽA PREMA KENNETHU CLARKU.....	8
4. OSVRT NA MOTIV OBLAKA.....	22
5. OPIS PRAKTIČNOG DIJELA DIPLOMSKOG RADA	25
5.1. VIZUALNA DOKUMENTACIJA PRAKTIČNOG DIPLOMSKOG RADA ...	28
6. ZAKLJUČAK	39
7. LITERATURA.....	40
8. POPIS ILUSTRACIJA	43

1. UVOD

Diplomski rad pod nazivom *Interpretacija teme pejzaža kroz motiv oblaka (skyscapes)* nastao je kao rezultat studiranja i promišljanja o pejzažnom slikarstvu. Temu pejzaža interpretiramo kroz motiv oblika u praktičnom dijelu diplomskog rada, kao utjecaju prirode na čovjekovo odnosno osobno fizičko i duhovno bivstvo. Silom promjena godišnjih doba, svjetlošću i bogatstvom boja, priroda neprestano preoblikuje čovjekovo okruženje, a time i njega samog. Svojim djelovanjem i društvenim razvojem i čovjek utječe na prirodu, što pogotovo dolazi do izražaja od doba prosvjetiteljstva (često u negativnom smislu stvaranjem raznih industrija koje uzrokuju zagađenja, krčenjem zelenih površina, stvaranjem genetički modificiranih biljnih vrsta i sl.). Suvremeno doba donosi konstantne promjene i nemir u čovjekovu životu, a brzina življenja i napredak uništavaju temelj života na Zemlji – prirodu. Time se ovim diplomskim radom na temu pejzaža zagovara ujedno povratak prirodi i samom sebi.

Usred vrtloga promjena i kontradiktornosti koje karakteriziraju današnje društvo, a i nas same, neophodno je zaustaviti se i kritički procijeniti u kojoj mjeri nas je napredak društva, tehnološki napredak, utrka za moći i znanjem, te duboke promjene u materijalnom i psihičkom smislu udaljile od našeg autentičnog ja i prirode. Pogled prema oblacima podsjeća na metamorfoze življenja, na povezanost čovjeka i prirode, na prilagodbu, na vrijeme koje imamo sada, na radost i tugu, na ljubav i mržnju, na smrt i život, na poniranja i zanosne uzlete. Kroz umjetnost gledamo na svijet i vlastito biće, razumijevajući da su izazovi, promjene i dualnosti dio naše životne ravnoteže. Nebo i oblaci odabrani su kao likovni motiv unutar teme pejzaža (engl. *skyscapes*) ovog diplomskog rada upravo zato što utjelovljuju tu metamorfozu.

Strukturu pisanog dijela diplomskog rada čine dva dijela. Prvi dio se bavi definiranjem i razradom teme pejzaža i pejzažnog slikarstva, a drugi dio se bavi osobnim promišljanjima, idejom i procesom stvaranja praktičnog dijela diplomskog rada.

U prvom dijelu bit će obrađena literatura vezana za pejzažno slikarstvo, pri čemu se posebno referira na knjigu *Priroda u umjetnosti* britanskog povjesničara umjetnosti Kennetha Clarka te na likovno stvaralaštvo XIX. stoljeća. Naime, u likovnom stvaralaštvu XIX. stoljeća pejzaž je dominantna tema. Umjetnici izlaze iz ateljea i počinju slikati pejzaže pod vedrim nebom (engl. *plein air*), donoseći novi zamah razvoju te teme što će

snažno utjecati na nastanak impresionizma, a potom i moderne umjetnosti. Pojedini su umjetnici, poput Johna Constablea, Josepha Mallorda Williama Turnera, Caspara Davida Friedricha, Camillea Corota, Claudea Moneta, Vincenta van Gogha i drugih, stvorili djela koja su poslužila kao inspiracija za ovu temu.

Praktični dio diplomskog rada obuhvaća seriju slikarskih radova na većim formatima u kombiniranoj tehnici akrilnih i uljanih boja s temom oblaka.

Cilj ovog diplomskog rada je kroz motive neba i oblaka izraziti vlastitu perspektivu i odnos prema trenutku u kojem se nalazimo. Interpretacija pejzaža predstavlja kognitivnu metaforu ideje koja nudi oporavak od užasa suvremene svakodnevice, obilježene ratovima, nesigurnošću života uslijed tehnološkog napretka, zagađenjem, uništavanjem prirodnih resursa i otuđenjem čovjeka.

2. PEJZAŽ U LIKOVNOJ UMJETNOSTI

Najopćenitija definicija pejzaža glasi da je to tema u likovnim umjetnostima (slika, grafika ili reljef) koja prikazuje krajolik.¹ Što se tiče slikarstva, pejzaž se kroz povijest umjetnosti nije pojavljivao kao tema u svim razdobljima. Poznati su prikazi u umjetnosti starog Egipta, u helenističkoj kulturi, a kasnije i u rimskome zidnome slikarstvu, tj. u iluzionističkim pejzažima na plohamo stijena (*Odisej u zemlji Lestrigonaca*, freska s Eskvilina u Rimu). U srednjem vijeku pejzaž nisu priznavali kao likovnu temu, tj. pejzaž se pojavljivao povremeno kao jednostavni prikaz okruženja u kojem su bile smještene figuralne kompozicije (pozadina biblijskim likovima i temama).

Plodno razdoblje u kojem je pejzaž dosegao značajno mjesto u umjetnosti kao likovna tema odnosi se na razdoblje od XVII. do XIX. stoljeća. Pojava modernizma uvelike je obilježena promjenama u društvenom, gospodarskom i znanstvenom razvoju, a također i dosezima u pejzažnom slikarstvu:

„Od XVII. stoljeća čisti pejzaž, na kojem su figure ljudi ili životinja svedene na sporedni element, postaje jednom od najvažnijih tema europskoga slikarstva, podjednako u slikarstvu i grafici, počevši od starih Nizozemaca (J. I. van Ruisdael, M. Hobbema), preko romantike (W. Turner, C. D. Friedrich, K. Blechen), realizma (J. Constable, Th. Rousseau, G. Courbet) i impresionizma (C. Monet, A. Sisley, C. Pissaro) do postimpresionizma, fovizma, ekspresionizma, nove stvarnosti (P. Cézanne, Van Gogh, E. L. Kirchner, O. Kokoschka, P. Picasso, M. Vlaminck i dr.) i land-arta (R. Smithson, J. Dibbets).”²

Posebno mjesto pejzaž je imao tijekom povijesti i izvan europske kulture, u umjetnosti Kine i Japana.

¹ Pejzaž. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. <https://enciklopedija.hr/clanak/pejaz>, (pristupljeno 23.03.2024.)

² Pejzaž. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. <https://enciklopedija.hr/clanak/pejaz>, (pristupljeno 23.03.2024.)

Slika 1 - Huang Gongwang, *Preostala planina, Stanovanje u planinama Fucun*, 1350.
(svitak, tuš na papiru, 31.8 x 51.4 cm - kineski rani pejzaž)

Najranije kineske slike imale su ugodajni karakter. Tradicionalno slikanje tehnički je slično kaligrafiji, gdje se kist umače u crnu ili šarenu tintu i nanosi na podlogu. Podloga je najčešće napravljena od papira i svile. Mnogi kritičari smatraju da je pejzaž najviši oblik kineskog slikarstva. Razdoblje od doba Pet dinastija do dinastije Sjeverni Song (907. – 1127.) poznato je kao „Veliko doba kineskih pejzaža“. Na sjeveru Kine umjetnici su koristili snažne crne linije (motivi gorostasnih planina – Jing Hao, Fan Kuan i Guo Xi), a na jugu mekše tehnike (motivi mirnih scena brda i rijeka – Dong Yuan, Juran).

Raznolik i evokativan pejzaž Japana svjedoči o trajnoj harmoniji između prirode i čovjeka. Njihov odnos spram prirode oblikovao je njihov kolektivni etos i umjetničke izraze. U japanskoj kulturi, kao i u kineskoj ukorijenjeno je poštovanje prirode i duboko uvažavanje estetike. Kao motivi često su slikane planine i cvjetovi trešnje. Poznato japansko djelo *Veliki val kod Kanagawe* stvorio je Katsushika Hokusai, jedan od najpoznatijih i najuspješnijih japanskih umjetnika. Ovo djelo je drvorezbarska grafika koju je izradio japanski *ukiyo* slikar Katsushika Hokusai. Objavljena je između 1831. i 1833. godine. To je svjetski poznata slika po svom jedinstvenom likovnom izrazu, koja prikazuje valove Kanagawe s pogledom na planinu Fuji, iz serije *Trideset i šest pogleda na planinu Fuji*).³

³ Kinesko i japansko slikarstvo, <https://forum.krstarica.com/threads/kinesko-i-japansko-slikarstvo.821583/>, (pristupljeno 19.04.2024.)

Slika 2 - Katsushika Hokusai, *Veliki val kod Kanawage*, 1831.- 1833., drvorezbarska grafika, 17,2 x 23,8 cm - japanska umjetnost

Slika 3 - Jean-Baptiste-Camille Corot, *Trgovačke lađe*, 1830. –1840., ulje na platnu

Kroz povijest razvile su se tri vrste pejzaža: *idealni pejzaž*, koji je bio slobodno komponiran (barok: A. Carracci, P. Bril, A. Elsheimer), *herojski pejzaž*, koji je sadržavao figure iz antičke mitologije (N. Poussin i C. Lorrain u XVII. stoljeću, A. Böcklin u XIX. stoljeću) i *intimni pejzaži* Barbizonske škole (XIX. stoljeće), koji su prikazivali ugođaj i detalje iz prirode (C. Corot), prateći nizozemsko i englesko naslijeđe pejzažnog slikarstva (J. Vermeer, J. Constable).⁴

⁴ Pejzaž, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, <https://enciklopedija.hr/clanak/pejzaz>, (pristupljeno 13.04.2024.)

Umjetnici Barbizonske škole slikali su u prirodi samo pejzažne studije prema kojima su naknadno izrađivali pejzaže u ateljeu. Prvi krajolici slikani zaista u prirodi (engl. *plein air*) pojavili su se tek u XIX. stoljeću u impresionizmu (C. Monet i dr.)⁵

Slika 4 - Oscar – Claude Monet, ilustracija iz časopisa *The Art Story / Oscar-Claude Monet*

Povjesničar umjetnosti Miško Šuvaković u svojoj knjizi *Pojmovnik suvremene umjetnosti*⁶ pejzaž definira prvenstveno kao žanr slikarstva zapadne kulture.

Šuvaković navodi kako se u tradicionalnoj humanističkoj povijesti umjetnosti pejzažno slikarstvo promatra kao produkt zapadne kulture čijim se posredovanjem identificira pejzaž kao odnos zapadnog čovjeka i izvanjskog svijeta prirode.⁷ Za primjer navodi povjesničara umjetnosti Kennetha Clarka koji pejzaž opisuje kao prikaz svijeta što okružuje čovjeka, koji nije stvoren od njegove ruke i drugačije je strukture, ali utječe i reflektira duhovnost i čovjekova raspoloženja. Clark smatra da su pejzaži doprinosili razvoju koncepta koji je nazvan priroda te da pejzažno slikarstvo označava stupnjeve u ljudskoj konceptualizaciji prirode.⁸

⁵ Pejzaž, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, <https://enciklopedija.hr/clanak/pejzaz>, (pristupljeno 23.03.2024.)

⁶ MIŠKO ŠUVAKOVIĆ, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, (PEJZAŽ), https://monoskop.org/images/0/0c/Suvakovic_Misko_Pojmovnik_suvremene_umjetnosti.pdf, (pristupljeno 23.5.2024.)

⁷ Ibid.

⁸ KENNETH CLARK, *Landscape into art /Priroda u umjetnosti*, Izdavačko knjižarsko poduzeće *Mladost*, Zagreb 1961., 11.

Šuvaković u okviru teme pejzaža također ističe suvremenog američkog povjesničara umjetnosti, W. J. T. Mitchella koji naginje prema kulturološki orijentiranoj povijesti i teoriji umjetnosti. Mitchell pejzaž ne podrazumijeva kao žanr slikarstva (kao većina teoretičara). On doživljava i opisuje pejzaž kao medij razmjene između čovjeka i prirode, tj. subjekta i drugog. Pejzaž je kroz njegovo promišljanje postavljen kao „okvir“ i ono što taj okvir obuhvaća pogledom, osjećajem i razumom.⁹ Mitchell utvrđuje da je pejzaž specifični povijesni fenomen prikazivanja povezan s imperijalizmom i imperijalističkim snovima svjetskih sila u XVII. (Kina, Japan, Rim, Nizozemska, Francuska) XVIII. i XIX. stoljeću (Britanija).¹⁰

„U tom su smislu pejzažno slikarstvo, a od XIX. stoljeća i fotografija, sredstva izvođenja vizualnog izgleda prirode kojim se identificiraju specifična društva u odnosu na okružujuće, osvajajuće, otkrivajuće i posjedujuće drugo (ono izvan kulture, ono naspram kulture, ono što kroz kulturu postaje roba ili vrijednost ili identitet).“¹¹

U vlastitim promišljanjima teme pejzaža referiramo se na knjigu Kennetha Clarka „Priroda u umjetnosti“. U sljedećem poglavlju opisat će se vrste pejzaža i predstaviti umjetnici koji su poslužili kao inspiracija za izradu diplomskog rada. Nakon toga se osvrćemo na motiv oblaka kojim se interpretira vlastiti odnos prema prirodi, ali i suvremenoj civilizaciji. Ulogu pejzaža u umjetnosti današnjice propitujemo s pozicije novonastalih izazova života na Zemlji, s aspekta ekologije i metafizičkih ontologijsko-kozmoloških pitanja bitka u smislu povratka prirodi, mirnom življenju u skladu s njom, drugim čovjekom i samim sobom.

⁹ MIŠKO ŠUVAKOVIĆ, *Pojmovnik suvremene umjetnosti, (PEJZAŽ)*
https://monoskop.org/images/0/0c/Suvakovic_Misko_Pojmovnik_suvremene_umjetnosti.pdf,
(pristupljeno 23.5.2024.)

¹⁰ Ibid.

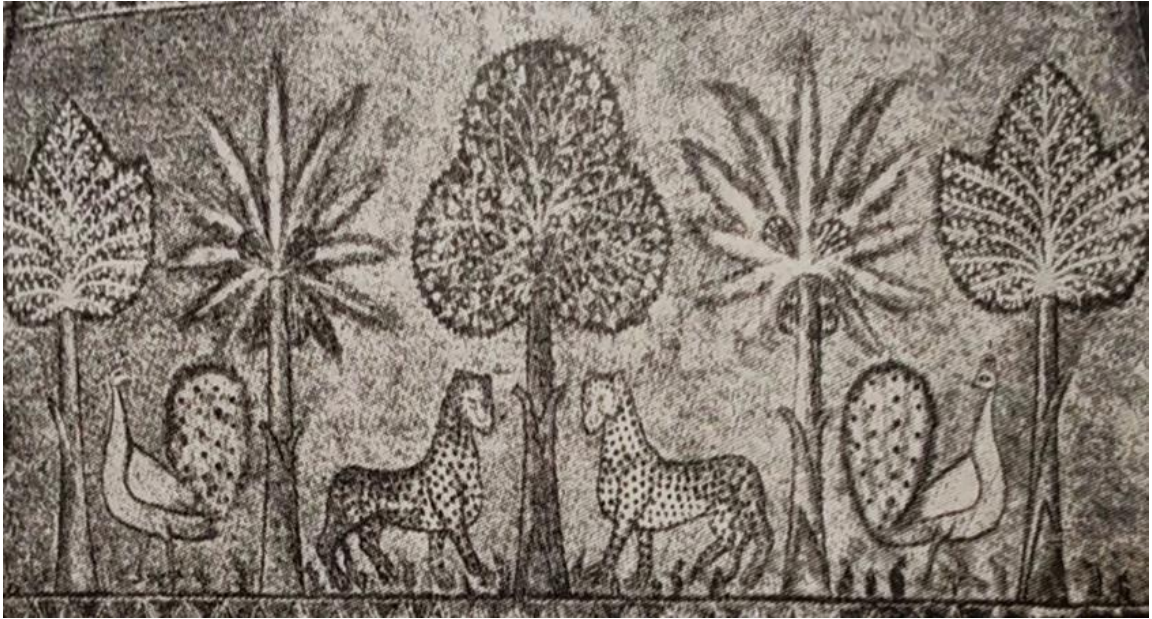
¹¹ Ibid.

3. VRSTE PEJZAŽA PREMA KENNETHU CLARKU¹²

Povjesničar umjetnosti Kenneth Clark u djelu *Priroda u umjetnosti* prenosi svoja oksfordska predavanja kroz zbirku eseja o prirodi, odnosno o njezinoj konceptualizaciji u kontekstu umjetnosti. U osam poglavlja autor istražuje utjecaj prirode na umjetnike kroz žanr pejzaža (od XVII. stoljeća pa nadalje), kao i odraz pejzažnog slikarstva na razumijevanje prirode.

Pejzaž za Clarka označava faze čovjekove predodžbe o prirodi. U prvom poglavlju gdje se govori o *pejzažu simbola*, Clark predstavlja najraniju dob antike (mediteranska) koja teži grčkom humanizmu. Svjetlosni efekti na tim najranijim primjerima pejzaža bili su samo dekoracija (ugodaj) ili pozadina figurama iz grčke mitologije i kasnije iz biblijskih tema i motiva. Srednjovjekovna kršćanska filozofija bila je uzrok nastajanja pejzažnih simbola budući da se polazilo od uvjerenja da su ideje stvarane od Boga, a čulnost je smatrana grešnom. Likovnost tog vremena bila je pretežito simbolička. Tako gledana stvarnost uzrok je nastanka i pejzažnih simbola. Kao primjer Clark navodi kako monaško gledanje u XII. stoljeću (sv. Anselmo) na vrt pun mirisa ruža predstavlja grešnu opasnost zbog uživanja u čulima vida, mirisa i auditivne ljepote pjesme i priča. U istom pogledu za običnog čovjeka simboli su razumijevani drugačije pa je polje simbol teškog fizičkog rada, morske obale predstavljaju opasnost od oluja i gusara, dok u ranoj anglo-saksonskoj poeziji opisi prirode stvaraju strah kao na primjer opisi Gredelove močvare u *Beowulfu*. Umjetnost simbola postaje dekoracija. Mozaici u crkvi sv. Marka i kapeli Palatini u Palermu su primjer čisto simboličkih djela u umjetnosti.

¹²KENNETH CLARK, *Landscape into art / Priroda u umjetnosti*, Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb 1961., 14.-16.

Slika 5 – Nepoznati autor, mozaik, XII. stoljeće, Cappella Palatina, Palermo

Duhovne istine svete povijesti zamjenjuju objekte idejom i ideje objektom. Naturalizam daje vrijedan element crtežu, gdje se cvijeće i drveće doživljavaju simbolično, kao „božanski prototipovi“, a u XIII. stoljeću prirodne se objekte više ne sagledava individualno već cjelovito (vrt – Eden – raj u Danteovoj *Božanstvenoj komediji*). Kroz ovaj primjer mozaika nazire se kako u umjetnosti božansko postaje i sama priroda koja se ovdje ipak ne doživljava čulno i neprijateljski.

Petrarka svojom poezijom spaja srednjovjekovnog čovjeka i modernog čovjeka, a Simone Martini, koji je oslikao Pertrarkin primjerak Vergilija predstavlja prvi puta u umjetnosti da je život u prirodi izvor pjesništva i radosti.¹³

¹³ Ibid., 19.

Slika 6 – Simone Martini, „naslovnica Petrarčinog Vergilija, XIV. Stoljeće

Slika predstavlja Petrarčku kako sjedi u cvjetnom voćnjaku u društvu pastira i vinara (koji simboliziraju Augustinsku poeziju - Ekloge i Georgike). Petrarčina čulnost prema Vergilijevoj poeziji pronašla je odraz u pejzažnom slikarstvu S. Martinija.

Freske iz Avignona iz 1343. također predstavljaju primjer *simboličnog pejzaža*. Opisuju čovjekovo uživanje u životu u prirodi, prikazujući ljude kako pecaju, love sokola i sl. Harmonijski prikaz bogatog rasporeda drveća i lišća simbolizira nepomućenu radost života u prirodi. Ovaj dekorativni element ponavlja se na tapiserijama XV. stoljeća (u gornjem dijelu tapiserija najčešće su se nalazili motivi grana i lišća, a donji dio bio je bogato posut cvijećem).¹⁴ Tapiserije su često interpretirane kao prikaz čula okusa, sluha, vida, njuha i dodira. Primjer serije tapiserija *Dama i jednorog* iz Clunyja simbolizira trijumf blagosti nad divljim impulsima prirode.

¹⁴ Ibid., 27. i 50.

Slika 7 – nepoznati flandrijski umjetnik, *Miris (Smell)*,

Dama i jednorog, 1500., Muzej Cluny, Pariz

Drugo poglavlje Clarkove knjige, pod nazivom *pejzaž činjenice*, govori o minijaturama, o svjetlosti simboliziranoj sveobuhvatnom ljubavlju i koja činjenice pretvara u umjetnost. Autor tvrdi kako su prvi pejzaži bili maleni, sveobuhvatni okom. Minijature koje se ističu iz razdoblja između 1414. i 1417. poznate su pod nazivom *Torinska satnica*, za koju se smatra da ju je naslikao flamanski slikar Hubert van Eyck (u pejzažu pomoću boja ostvaruje efekt zasićenja svjetlošću). Nažalost u požaru 1904. stranice manuskripta su izgorjele, osim jedne koja se čuva u biblioteci Trivulzio. Njegov način rada ističe se kroz izraz svjetlosnih efekata (na valovima jezera, nebeske daljine, pješčana obala i sl.). Primjer Hubertovog slikanja pejzaža svjetlošću te slikanja nebeskih daljina prikazan je na *Gentskom oltaru*. Hubert je započeo, a brat Jan van Eyck je završio rad. Slika *Obožavanje janjeta* donosi novost u slikarstvu. Prikazuje pejzaž, životinju (janje s ljudskim očima), živopisna lica i figure ljudi unutar pejzaža. Kroz zadivljujuće oslikanu svjetlost koja progovara posredstvom pejzaža umjetnici donose vjersku poruku uz emociju i simbole Boga, čovjeka i žrtve (empirijska predstava prostora dotaknuta naturalističkim slikarstvom).

Slika 8 - Hubert van Eyck, Jan van Eyck, *Gentski oltar*, dio
poliptiha Gentskog oltara (12 ploča), ulje na dasci, Katedrala Sv. Bava, Ghent, Belgija 1432.

Predstavnik njemačkog *pejzaža činjenica* bio je umjetnik Albrecht Dürer zbog svojih vrsnih crteža i akvarela. Po uzoru na nizozemsku tradiciju slikanja pejzaža, težio je registriranju čak i najmanjih detalja (što se smatralo karakterističnim za slikara – amatera).¹⁵

Djela mnogih slikara ove vrste pejzaža nastajala su u skladu s društvenim promjenama. Renesansna radoznalost i otkrivanje svijeta oko sebe traže nova viđenja u osebnosti svijeta i lokaliteta, što je potaklo Dürera da naslika akvarel grada Innsbrucka (danas u Albertini muzeju). To je portret grada vješto crtan, što bi danas smatrali velikom estetikom, a tadašnje vrijeme ga nije podržavalo. Bio je njemački predstavnik renesanse.

Činjenični pejzaž od vremena braće Van Eyck pojavljuje se također u djelu Hieronymusa Boscha *Vrt zemaljskih naslada*. Posredstvom pejzaža (triptih), autor donosi fantastiku u prikaz pejzaža, emociju i moralnu kritiku grijeha zemaljskih objesnih naslada.¹⁶

¹⁵ KENNETH CLARK, *Landscape into art /Priroda u umjetnosti*, Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb 1961., 35.

¹⁶ HIERONYMUS BOSCH, *Vrt zemaljskih naslada*, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, - <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bosch-hieronimus>, (pristupljeno 10.05.2024.)

Slika 9 - Heironymus Bosch, *Vrt zemaljskih užitaka*, 1503., ulje na dasci, Prado, Madrid ¹⁷

Nizozemska povijest XVII. stoljeća („zemlja prostranog neba“) bila je herojska epoha buržoazije koja donosi *činjenični pejzaž* kao svoju karakteristiku. Mnogi slikari istakli su se svojim načinom slikanja takvog pejzaža. Među njima se ističe Rembrandt koji je volio, kao i Constable (Engleska), prikazati činjenice u pejzažu kroz kretanje, odraze, svjetlo i sjene.

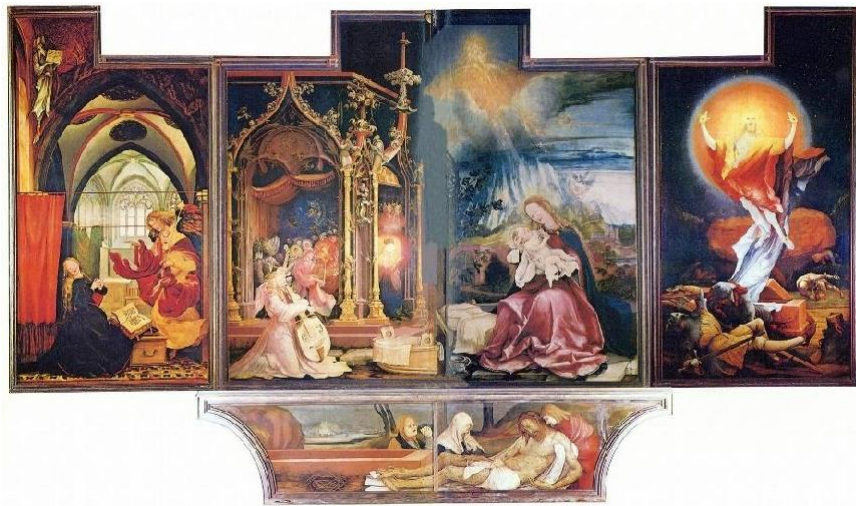
Spomenuti umjetnici i drugi slikari tog razdoblja doprinijeli su daljnjem razvoju pejzažnog slikarstva koje će kulminirati u XIX. stoljeću.

U trećem poglavlju knjige Clark objašnjava vizualizaciju prirode kroz *fantastični pejzaž*. Umjetnici humanizma i renesanse (XV. i XVI. stoljeće) su imali potrebu da se izraze na nove načine, istražujući također misteriozno i strašno koje živi u mračnoj strani ljudskog uma (Gruenewald, Altdorfer, Bosch –motivima njemačkih šuma, divljeg čovjeka ili fauna, kontrastima prirodnih motiva i sila kao „vatra u vodi“ u Beowulfu). U tom pristupu s vremenom su nastajali novi oblici, u novom ekspresionističkom slikarskom načinu svojstvenom Van Goghu ili Maxu Ernstu.

¹⁷HIERONYMUS BOSCH, *Vrt zemaljskih naslada*, https://calsfreesm.shop/product_details/54674774.html, (pristupljeno 10.05.2024.)

Slika 10 – Vincent Van Gogh, *Zvezdane noći*, 1889., ulje na platnu, 1889.)

Slika 11. – Isenheimski oltar M. Grünewalda, *Andeoski pijev i Gospa s Djetetom*, 1512. – 1516., Colmar
(primjer fantastičkog pejzaža)

Talijanski umjetnik Giorgione svojim stvaralaštvom najavljuje romantiku XVI. stoljeća i kao da ukazuje na Turnera (na Turnera je utjecao švicarski slikar Jon Roberto svojim akvarelima na kojima je oslikao romantičarske, neukroćene pejzaže alpskog krajolika). U razdoblju 1506/08. slikao je *Oluju*, djelo koje je označilo prekretnicu u tretiranju krajolika. Slikajući prirodu stvara duboke i prozirne krajolike, a svjetlost difuzno prolazi kroz nijanse boja u koje harmonično uklapa figure ljudi. Postanak pejzaža činjenice uvjetovao je novi osjećaj za prostor (u Italiji i Nizozemskoj različiti su prema navedenoj namjeri i načinu).

Slika 12 – Giorgione, *Oluja*, 1506. -1508., ulje na dasci

Idealni pejzaž tema je četvrtog poglavlja Clarkove knjige, koje prati renesansu po sadržaju i strukturi kroz prikaz vjerske, pjesničke ili povijesne teme. Ovidije i Vergilije, antički pjesnici, inspirirali su pejzažne slikare opisima mitskih događaja i lirskim opisima krajolika. Mit o Zlatnom dobu bio je ispunjen sadržajem klasične antike. Odnosio se na doba u kojem je čovjek mirno živio od plodova zemlje, u jednoj primitivnoj jednostavnosti. Može se reći da je ta poetika vidljiva u djelima Altdorfera, Giorgionea i Bellinija.

Slika 13 – Giovanni Bellini, *Mlada žena s ogledalom*, 1515., ulje na dasci

Oba umjetnika donose doživljaj engleskog „krajobraza parka“, u kojem tehnika slikanja pejzaža biva protkana elegantnom zlaćanom svjetlošću i čarolijom. Giorgione je radio osim oltarnih i alegorijsko-mitološke prizore prikazujući čovjeka i prirodu u harmoniji.¹⁸

Kao slikar dojmljivih pejzaža u pozadini svojih portreta pojavljuje se Tizian, mladi nasljednik Giorgionea (završio je velik broj Giorgionevih slika nakon njegove smrti), što možemo naslutiti na njegovoj slici (idealnom pejzažu) *Svete i profane ljubavi*.

¹⁸ LOTHAR ALTAMANN, *Giorgione, Leksikon slikarstva i grafike*, Izdavačka kuća Begen, Zagreb, 2006., 206.

Slika 14 - Tizian, *Sveta i profana ljubav*, 1514., ulje na platnu

Veliku ulogu u crtežima pejzaža odigrao je umjetnik Claude Lorraine čiji su crteži/skice za njega samoga, ali i za druge umjetnike imali veliku vrijednost. Pomno uravnoteženi oblici krajolika, drveća, stijena, obećavali su prirodan karakter u slikarskim izražajima (akvarel). Njegovi radovi pažljivo su komponirani, poput kazališne scene. Figuracija likova nije naglašena, već pejzaž obasjan svjetlošću neba što blijedi u daljini, u dramatičnom prikazu zračne atmosfere. Njegovi radovi bili su uzor mnogim slikarima zbog sanjarskog učinka, koji je ipak bio drugačiji od nizozemskih pejzaža koji su bili realističnija u izrazu.¹⁹

Peto poglavlje analizirane knjige Kennnetha Clarka uvodi čitatelja u XIX. stoljeće, u *naturalistički način gledanja*, kada je zamah modernizma i u slikarstvu pokrenuo promjenu paradigme pejzaža. U kontekstu engleskog pejzažnog slikarstva i naturalizma, Constable je romantičar, koji inspiraciju vidi u svakom detalju prirode, tj. pejzažu koji čovjek vidi oko sebe. On je bio vrijedan učenik tradicije, ali nije imitirao nego primjenjivao vrijednosti. Svjetlost, nizozemsko slikarstvo, *chiaroscuro* (Rembrandt), sve je to utjecalo na njegovu osobnu shemu stvaranja. Smislom za visinu tona ostvario je skladne pejzaže i pobijedio na Salonu 1825. Slikao je naturalistički pejzaž, za razliku od Turnerovog. Poznat je po tome što veliki dio njegovih platna zaprima nebo.

¹⁹ MARIE DICKINS I ROSIE GRIFFITH, *Art- vodič kroz umjetnost*, Neretva, Zagreb, 2004., 64.

Slika 15 – John Constable, *Pogled na Salisbury katedralu s livada*, 1831., ulje na platnu

Talijanski krajolik (Venecija) utjecao je na razvoj Turnerovog stila i paletu kojom stvara svoja djela izvan mimezisa, potaknut romantičarskim uvjerenjima, svjetlom, bojama, atmosferom i emocijama. Prizori koje je odabirao bili su romantični, slikoviti i uzvišeni. Radio je mnogo skica kao i Constable. U izlaganju svojih slika na izložbama često je dodavao prigodne navode koje je sam odabirao vezano za djela starijih i modernih autora, ili bi naveo neku svoju stihovnu riječ. Kod njegovih radova dolazi do stapanja boja, gdje guste slojeve kistom raspršuje i nanosi kao lazurne, razvodnjene blijede slojeve raspršujuće svjetlosti.²⁰

²⁰ H. W. JANSON i A. F. JANSON, *Povijest umjetnosti*, Stanek, Varaždin 2013., treće hrvatsko izdanje, 690./691.

Slika 16 – J. M. W. Turner, *Kiša, para, brzina*, 1844., ulje na platnu

Sjeverna svjetla i *Vraćanje redu* predstavljaju zadnja poglavlja knjige *Priroda u umjetnosti*. U romantizmu kroz utjecaj Turnerova slikarstva i saznanja o neukrotivoj snazi prirode (*Nakon potopa*, *Brod s robljem* i sl.), vodeću poziciju preuzimaju sjevernjački slikari, među kojima se ističe Van Gogh, čije nemirne linije u slikanju pejzaža bivaju naglašene smjelim koloritom i namazima kista (primarnim bojama: plava, žuta, crvena). Njegove pejzaže odlikuje zasićenost svjetlom. Za Van Gogha pejzažno slikarstvo impresionizma je sreća na platnu, za razliku od ekspresionističke tragičnosti nad životom. Cezanne je jednom rekao da su njegova djela luđačka, ali mora se naglasiti da je Van Gogh u ekspresionističkoj silini stvaranja vratio težinu u modernu umjetnost, tražeći izlaz iz materijalizma XIX. stoljeća koje je dovelo do uništavanja svih vrijednosti tradicije i stečenih životnih standarda (besmisao ratovanja, potrošačko društvo, imperijalistički apetiti).²¹

²¹ MARIA CARLA PRETTE I ALFONSO DE GIORGIS, *Povijest umjetnosti*, Ljevak, Zagreb, 2003., 174./175.

U posljednjem poglavlju knjige Clark objašnjava posljedice novonastalih promjena koje su dovele do moderne umjetnosti. Claude Monet predstavnik je impresionizma, a njegovo djelo *Impresija* iz 1874. ponijelo je naziv umjetničkog pokreta

Slika 17. - Claude Monet, Impresija, 1874., ulje na platnu

Monet je slikao na licu mjesta (engl. *plein air*), što mu je omogućilo da bolje uhvati svjetlosne promjene i atmosferske trenutke u prirodi. Na njegovim slikama uočavaju se optički dojmovi koje je ostvario impresionističkim načinom slikanja koje karakterizira različitost nanošenja boje kistom (kratki potezi u raščlanjenim nijansama boja). Njegov način slikanja izvan ateljea, u prirodi (engl. *plein air*), potječe od Barbizonske škole čiji članovi stvaraju intimne pejzaže. Monet kao i svi impresionisti u svojim slikama hvata svjetlost na površinama, trenutak, dopuštajući da promatrač doživi sliku kroz osobni dojam (bez nametanja naracije). Impresionisti su stvarali svoja djela darujući radosne atmosfere i trenutke. Krajem XIX. stoljeća pokret impresionizma jenjava i zamjenjuje ga postimpresionizam u kojem su umjetnici tražili nove, individualne načine izražavanja (G. Seurat, V. Van Gogh) (K. Clark, 1961).

Slika 18 – Claude Monet, *Oblaci*, 1916. -1926., ulje na platnu

Francuski slikar Georges Seurat kao predstavnik postimpresionizma stvara osobnu doktrinu novim načinom slikanja pejzaža nazvanom pointilizmom (miješanje točki komplementarnih boja u spektar tonova – divizionizam). Osnova njegova rada su planiranje kompozicija, paleta i izrade skica koje doprinose autentičnosti njegovih pejzaža (uglavnom velikih formata).

Slika 19 - Georges Seurat, *Nedjeljno poslijepodne na otoku*, 1884., ulje na platnu

4. OSVRT NA MOTIV OBLAKA

Predstavljeni primjeri u prethodnom poglavlju pomažu boljem razumijevanju strukovnog (slikarskog) pogleda na čovjekov odnos prema prirodi kroz povijest. Kako to isto nastojimo i sami izraziti u praktičnom dijelu diplomskog rada serijom slika s motivom oblaka, u sljedećem poglavlju opisujemo vlastitu interpretaciju pejzaža u umjetnosti. Prije toga se valja osvrnuti na izbor teme oblaka odnosno vrste pejzaža koja se u engleskom jeziku naziva *skyscape* te na umjetnike koji su me kao autora posebno nadahnuli.

Pojam *skyscapes*, kao vrsta pejzaža (engl. *landscape*) prvi puta se pojavljuje 1969. godine. Izraz je skovao njemački umjetnik Otto Piene kako bi opisao djela, općenito velikih razmjera, koja se promatraju na nebu ili s neba.²²

„Moj najveći san je projekcija svjetla na golemo noćno nebo, ispitivanje svemira dok se susreće sa svjetlom, netaknuto, bez prepreka – svijet svemira jedini je koji čovjeku nudi praktički neograničenu slobodu.“²³

Općenito govoreći, *skyscapes* su slike koje uključuju širok pogled na nebo. U suvremenoj umjetnosti mnogi umjetnici obradili su teme ovog žanra na različite načine upućujući na probleme ekologije i posljedice rušenja ravnoteže između čovjeka i prirode. Čest detalj/motiv u umjetničkom suvremenom izrazu je nebo/oblak.

Slika 20 – Seb Janiak, *Kraljevski grad pod oblacima (The kingdom city under clouds)*, kromatski ispis fotografije, 2010.

²² *Sky art*, <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100510468>, (pristupljeno 28.05.2024.)

²³ OTTO PIENE, <https://www.artsy.net/gene/skyscapes>, (pristupljeno 28.05.2024.)

Proučavajući povijesni razvoj pejzaža posebno su me nadahnuli umjetnici romantizma (J. M. W. Turner, C. Corot i njemački romantičar C. D. Friedrich, koji je radio hladnom suvremenom tehnikom)²⁴ i impresionizma (C. Monet) pod čijim sam utjecajima istraživala svoj stil i izraz kroz odabrane palete boja, tehnike slikanja i pripreme skica.

U Turnerovom slikarstvu inspirirala me tehnika slikanja „obojenom vodenom parom“ (kako je nazvao Constable) odnosno raspršivanje boje koja dočarava dinamiku kao silovit prodor svjetla. Velikim potezima kistom, u snazi vode i bljedila nalazim silovitost, ali i nježnost, ranjivost, krhkost koja prožima slojeve boje. Corot me u svojim djelima dojmio me toplim bojama palete (slobodan prikaz često ne doslovan) i čarobnom atmosferom slika koje stvara širokim namazima kista u prikazu čulnosti koje priroda ostavlja na njega (plemenito ili dramatično).

Slika 21 - Jean-Baptiste-Camille Corot, *Plaža u blizini Etrea*, 1872., ulje na platnu

Caspar David Friedrich inspirirao me postavom kompozicije i hladnom paletom boja u razradi slike s motivom prirode kao metafori životnih aporema (čovječanstvo, ranjivost, život i smrt).

²⁴ KENNETH CLARK, *Landscape into art / Priroda u umjetnosti*, (Caspar David Friedrich), Izdavačko knjižarsko poduzeće *Mladost*, Zagreb 1961., 108.

Slika 22 - Caspar David Friedrich, *More leda*, 1823. -1824, ulje na platnu

Impresionistička vedrina u djelima Moneta inspirirala me zanosom trenutka u pogledu na nebo i oblake. Svjetlosne igre stoga sam prezentirala na platnima kao estetski i duhovni doživljaj trenutka. Odabir velikih platna (G. Seurat) kombiniran skicama činio mi se dobra ideja za motiv oblaka.

Naspram buke događaja i izazova suvremenog svijeta, kroz minimalistički motiv oblaka, u ovom diplomskom radu želim ukazati na bitno, a to je povratak prirodi i vlastitoj duhovnosti.

5. OPIS PRAKTIČNOG DIJELA DIPLOMSKOG RADA

Praktični dio diplomskog rada uključuje izvedbu serije slika na temu pejzaža kroz motiv oblaka.

Pejzaž kao umjetnički žanr bavi se prikazom prizora iz prirode kao što su planine, more, rijeke, polja, šume, obale mora i slično.

Mnogi umjetnici koji su se bavili pejzažnim slikarstvom su za svoje radove inspiraciju pronalazili u različitim izvorima uključujući raznolike motive sa svojih putovanja, ponekad iz književnosti, a nerijetko i iz poznavanja povijesne mitologije. Njihovi osobni doživljaji dojmova iz prirode pretežito su bili fascinirani promjenama svjetlosti tijekom dana ili godišnjih doba. Pogled na njihove pejzažne slike često donosi duhovne i emotivne evokacije u odnosu na iskonsku povezanost čovjeka i prirode.

U teorijskom dijelu diplomskog rada predstavila sam opće karakteristike pejzaža i njegovu povijesnu ulogu u umjetnosti. Romantizam i impresionizam su razdoblja koja su me inspirirala kroz primjere i likovna ostvarenja poznatih pejzažnih slikara XIX. st. (J. M. W. Turner, Corot, J. Constable, C. D. Friedrich, C. Monet, G. Seurat).

Idejni motiv za izvedbu diplomskog rada proizašao je iz proučenih povijesnih koncepata pejzaža i pejzažnog slikarstva i promišljanja o ulozi pejzaža u suvremenom dobu. Praktični dio diplomskog rada predstavlja vlastiti svjetonazor prema izazovima koji današnjeg čovjeka otuđuju od prirode i njega samog. U motivima oblaka pronašla sam izravne asocijacije viđenog i doživljenog u domeni simboličkih metamorfoza i emotivnih atmosfera.

Glazba poznatog talijanskog pijanista Ludovica Einaudia za mene je bila inspirativna podloga tijekom izrade radova. L. Einaudi veliki je zagovornik ekologije i sudionik mnogih projekata u smislu očuvanja prirodnog svijeta. U tom smislu poznat je projekt Greenpeacea u kampanji za spašavanje Arktika 2016. godine. Svojim skladbama L. Einaudi je podržao projekt svirajući koncert na arktičkom ledu.

Potaknuta njegovim glazbenim konceptom sinestezijski sam povezala audio i vizualni podražaj, a nazivi mojih slika su povezani s nazivima nekih njegovih skladbi koje se nalaze kao prilog u prezentaciji mojih radova.

Experience – https://youtu.be/_VONMkKkdf4?si=0oi8GD04VgDywyK4

Una Mattina – <https://youtu.be/j1Ck42-btY?si=n8eumloE2dXUC2NF>

Primavera – <https://youtu.be/ITq2Iuyk1s8?si=YfiNJNonNAvWPGy2>

Nuvole Bianche – https://youtu.be/ymMYzb2HBsg?si=dyHW-7EXTG4_8UP9

Giorni – <https://youtu.be/rmj3iU36Mmw?si=wednXPFu5ax2k4WT>

Praktičnoj izvedbi prethodila je izrada mnogobrojnih skica na manjim platnima i papiru, gdje sam istraživala odnose kompozicije, slikarski rukopis i palete boja. U svom radu koristila sam minimalistički pristup ali u smislu naglašavanja atmosfere vizualnog dojma kroz figuraciju i prostornost.

Narativna intencija u motivu žutih oblaka donosi vedru atmosferu, dominacija ružičaste boje upućuje na blagost, dok plava pozadina platna s motivom bijelih oblaka koji se lagano povlače daje dojam prolaznosti i susreta s realnošću. Idealizirani prizori pejzažnog neba i njegova svjetlost prikazani su u pomalo romantičarskom duhu. Prostorne planove gradila sam postupnim slojevitim i probranim nanošenjem pastelnih boja koristeći se istovremeno modelacijom tamnijih i svjetlijih tonova. U završnoj fazi slikanja sve postignute odnose i teksture povezala sam nanoseći široke lazurne premaze.

Miješanjem osnovnih primarnih boja žute, crvene i plave, izradila sam sekundarne narančaste, ljubičaste i zelene boje, koje sam zatim međusobno kombinirala do pastelnih tonova osobne palete.

Tamnije modulacije dobila sam miješanjem smeđe *burnt amber* i oker boje s ultramarin i prusko plavom bojom te kadmij žutom bojom. U građenju svjetlijih tonaliteta i prikazu prodora svjetlosti u prostor neba koristila sam akromatsku cink, titan i limun bijelu boju pojačavajući ili smanjujući svjetlosne intenzitete. Dodavanjem sivih tonova naglasila sam jake i blaže kontraste na rubnim i zasjenjenim površinama uz očuvanje ravnoteže kromatskih vrijednosti. U prvoj fazi procesa slikanja koristila sam akrilnu podsliku na koju sam kasnije uljanim bojama gradila slojevitu teksturu.

Slikarske tehnike umjetnika čiji sam rad istraživala (Turnera, Corota i Moneta), bili su dio inspiracije u pronalaženju vlastitog slikarskog izraza (kroz pripremu palete i načina nanošenja lazurnih boja razblaženih terpentinom). To iskustvo doprinijelo je samoj

izvedbi mojih slika u kojima sam težila predstaviti/dočarati atmosferu i prisutnost svjetlosti (transparentnost, trodimenzionalnost i maglovitost).

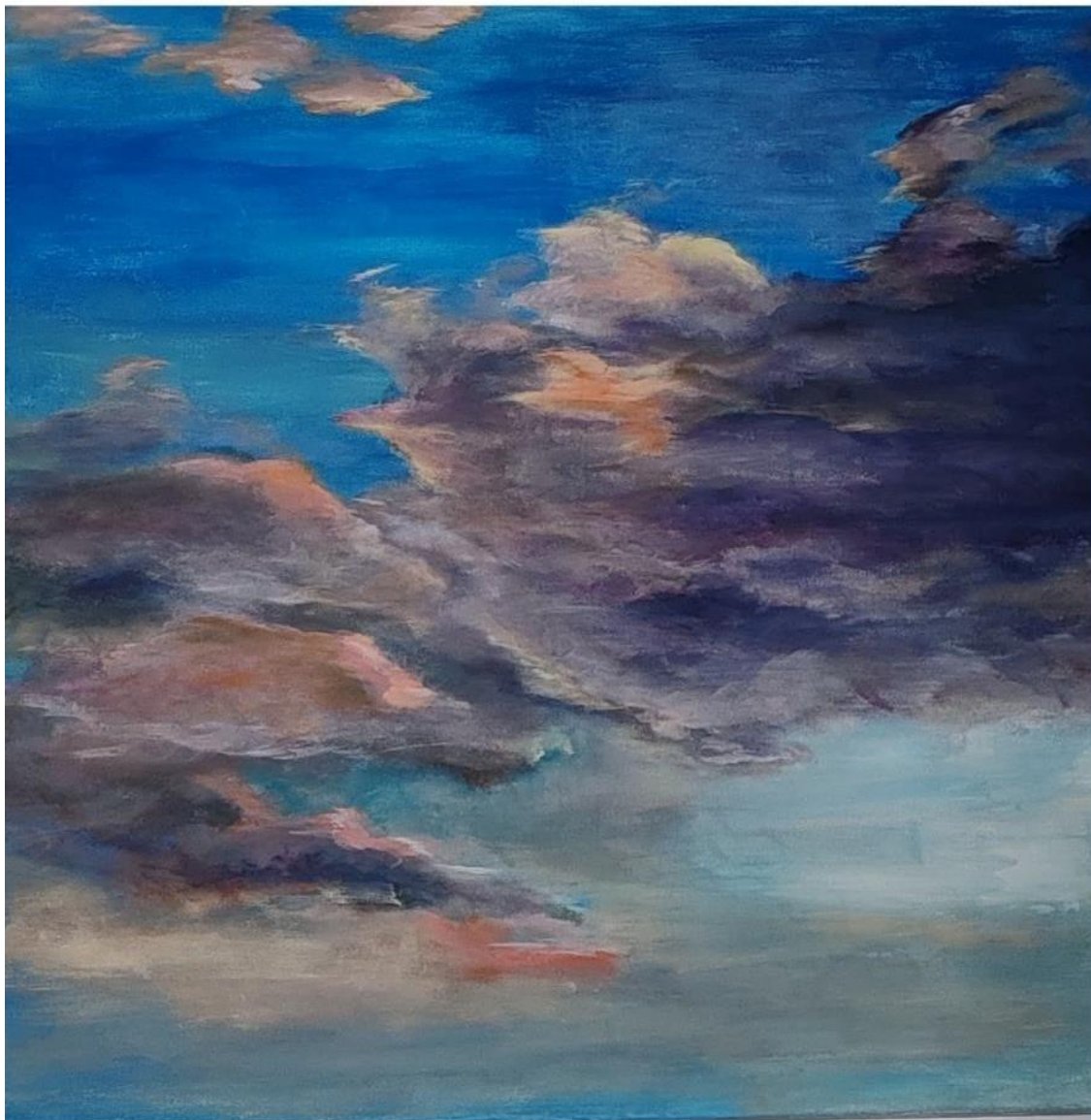
Serijom slika nastojala sam prvenstveno postići ugođaj prostornosti, eteričnu atmosferu, harmoniju i estetiku osobnog rukopisa, koji izražava moju autorsku, emotivnu i metaforičnu poruku.

Unutar tradicijskih vrijednosti romantizma i impresionizma u pluralizmu suvremenog načina umjetničkog stvaranja željela sam istaknuti motiv pejzaža kao potrebu posredovanja s prirodom te obratiti pažnju interesne javnosti na izazove današnjeg bivstvovanja, na ekološka pitanja i na odraz čovjekova unutarnjeg svijeta u odnosu na tu istu prirodu.

5.1. VIZUALNA DOKUMENTACIJA PRAKTIČNOG DIJELA
DIPLOMSKOG RADA

Slika I – *Alone*, akril / ulje na platnu, 120x80cm, 2024.

Slika II – *Le onde*, akril na platnu 100x100cm, 2024.

Slika III - *Tempesta*, akril / ulje na platnu, 140x140cm, 2024.

Slika IV – *Una Mattina*, akril / ulje na platnu, 200x200cm, 2024.

Audio prilog – L. Einaudi, *Una Mattina* - <https://youtu.be/j1Ck42-btY?si=n8eumloE2dXUC2NF>

Slika V – *Experience*, akril / ulje na platnu, 200x200cm, 2024.

Audio prilog – L. Einaudi - Experience - https://youtu.be/_VONMkKkdf4?si=0oi8GD04VgDywyK4

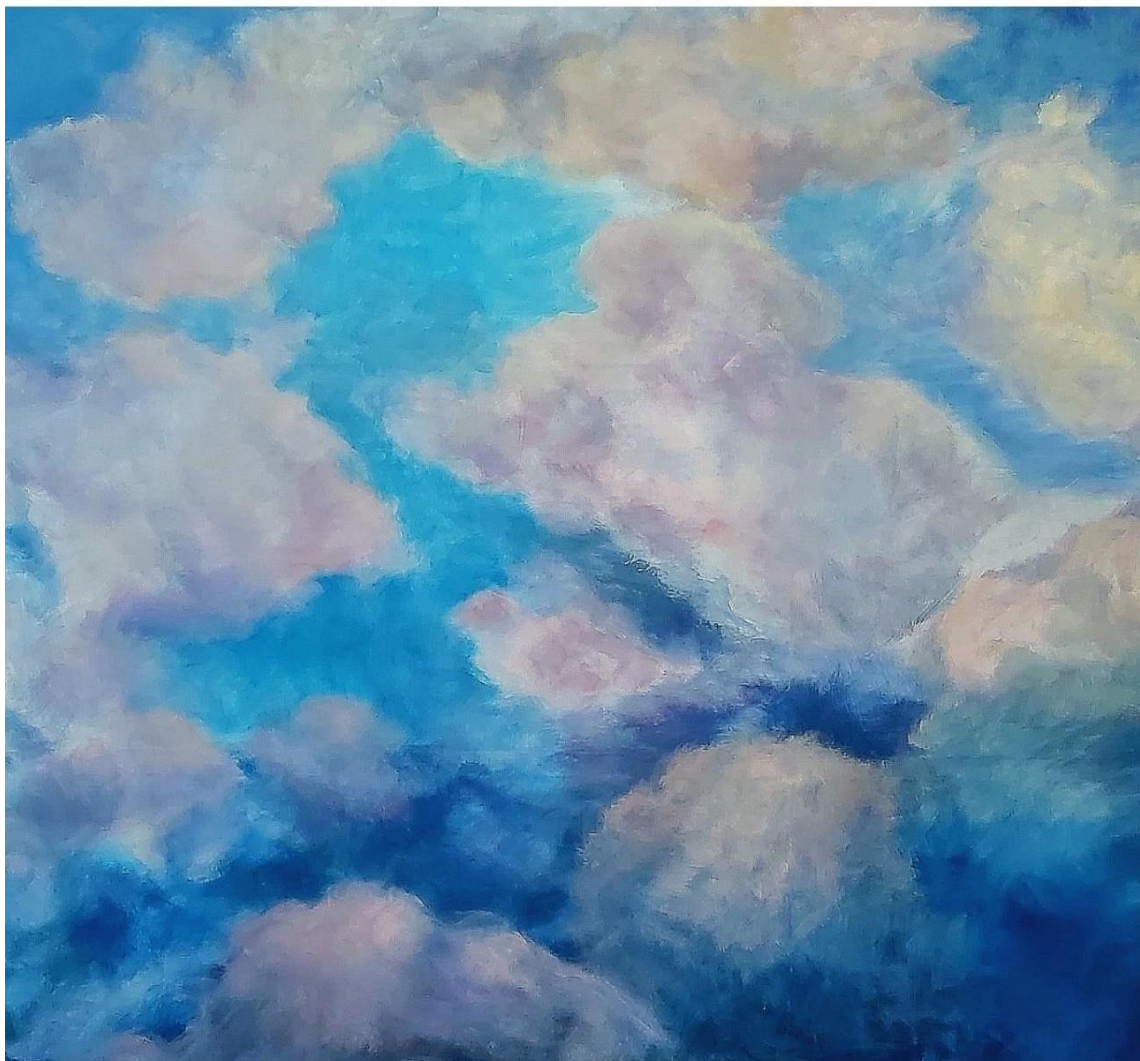
Slika VI – *Giorni*, akril / ulje na platnu, 200x200cm, 2024.

Audio prilog – L. Einaudi, *Giorni* - <https://youtu.be/rmj3iU36Mmw?si=wednXPFu5ax2k4WT>

Slika VII - *Primavera*, akril / ulje na platnu, 200x200cm, 2024.

Audio prilog – L. Einaudi, *Primavera* - <https://youtu.be/1Tq2Iuyk1s8?si=YfiNJNonNAvWPGy2>

Slika VIII – *Nuvole bianche*, akril / ulje na platnu, 200x200cm, 2024.

Audio prilog – L. Einaudi - *Nuvole bianche* - https://youtu.be/ymMYzb2HBsg?si=dyHW-7EXTG4_8UP9

Slika IX – *Homage Monet*, akril na platnu, 70x67cm, 2024.

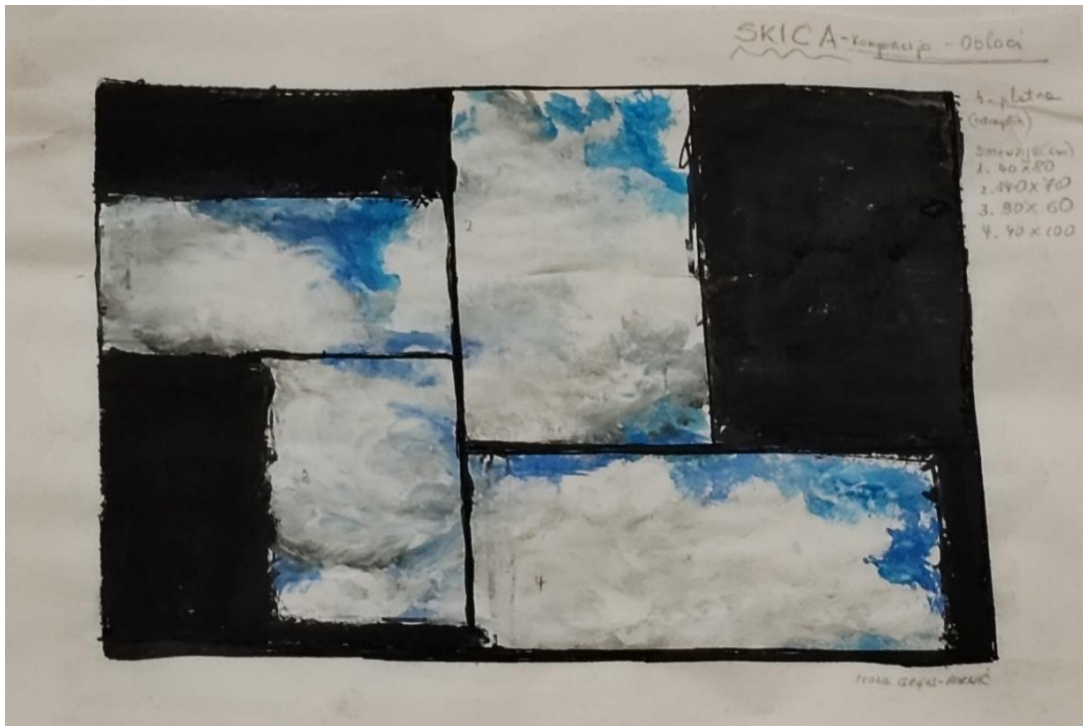
Slika X – *Homage Corot*, akril na platnu, 50x50cm, 2024.

Slika XI - *Skica Sky II*, akril na papiru, 40x30cm, 2024.

Slika XII – *Skica Alone*, akril na papiru, 30x40, 2024.

Slika XIII – *Skica Sky I*, tempera / flomasterna papiru, 30x40cm, 2024.

Slika XIV – *Sky*, akril / ulje na platnu, 180x180cm, 2024.

4. ZAKLJUČAK

Diplomski rad pod nazivom *Interpretacija pejzaža kroz motiv oblaka (skyscapes)* bavi se temom pejzaža.

Minimalističkim pristupom, pastelnom paletom komplementarnih boja, predstavljeni su motivi neba i oblaka u kontekstu promišljanja i vlastitog svjetonazora prema izazovima današnjice. Unutar tradicijskih vrijednosti romantizma i impresionizma (vizualnost, boje, tehnika slikanja), ali i kroz eklekticizam suvremenog pristupa željela sam promatraču darovati ljepotu pejzaža koja osvještava našu vezu s prirodom, provocirajući emotivni doživljaj. Odlučila sam se za *skyscape*, vrstu pejzaža koji prikazuje nebo, jer ono za mene znači povezanost s metafizičkim i suvremenim pitanjima (duhovnost, ekologija, homeostaza).

Praktični dio diplomskog rada obuhvaća seriju slikarskih radova na većim formatima u kombiniranoj tehnici akrilnih i uljanih boja. Prikazi neba su kao likovna stvarnost ponuđeni promatraču na promišljanje jesu li metamorfoze oblaka samo izmaštani motivi ili je riječ o idealizaciji svijeta onkraj neke druge stvarnosti.

5. LITERATURA

KNJIGE

1. ALTAMANN LOTHAR, *Leksikon slikarstva i grafike*, Izdavačka kuća Begen, Zagreb, 2006.
2. H .H. ARNASON, *Povijest moderne umjetnosti*, Stanek, Varaždin, 2004.
3. KENNETH CLARK, *Landscape into art /Priroda u umjetnosti*, Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, , Zagreb, 1961.
4. MARIE DICKINS I ROSIE GRIFFITH, *Art - vodič kroz umjetnost*, Neretva, Zagreb, 2004.
5. MARIA CARLA PRETTE I ALFONSO DE GIORGIS, *Povijest umjetnosti*, Ljevak, Zagreb, 2003.

INTERNETSKE STRANICE

1. C. D. FRIEDRICH, More leda (Sea of Ice), <https://www.artchive.com/artwork/the-sea-of-ice-caspar-david-friedrich-c-1823-25/>, (pristupljeno 17.05.2024.)
2. Claude Monet, fotografija, <https://www.theartstory.org/artist/monet-claude/>, (pristupljeno 10.03.2024.)
3. CLAUDE MONET, Impresija, <https://www.singularart.com/de/blog/2018/08/20/impression-sonnenaufgang-von-claude-monet/>, (pristupljeno 19.05.2024.)
4. Dama i jednorog (The lady and the unicorn), <https://theconversation.com/explainer-the-symbolism-of-the-lady-and-the-unicorn-tapestry-cycle-91325>, (pristupljeno 18.05.2024.)
5. GEORGES SEURAT, Nedjeljno poslijepodne na otoku La Grande Jatte, 1884., <https://www.artic.edu/artworks/27992/a-sunday-on-la-grande-jatte-1884>, (pristupljeno 19.05.2024.)
6. GIORGIONE. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, 40

<https://www.enciklopedija.hr/clanak/giorgione>, (pristupljeno 19.05.2024.)

7. GIOVANNI BELLINI, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bellini-giovanni>, (pristupljeno 19.05.2024.)
8. HIERONYMUS BOSCH, Vrt zemaljskih naslada, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bosch-hieronymus>, (pristupljeno 10.05.2024.)
9. HIERONYMUS BOSCH, Vrt zemaljskih naslada, https://calsfreesm.shop/product_details/54674774.html, (pristupljeno 10.05.2024.)
10. HUANG GONGWANG, Stanovanje u planinama Fucun (Dwelling in the Fuchun Mountains), <https://www.khanacademy.org/humanities/art-asia/imperial-china/yuan-dynasty/a/gongwang-dwelling-in-the-fuchun-mountains>, (pristupljeno 12.03.2024.)
11. HUBERT I JAN EYCK, Gentski oltar (detalj: Obožavanje janjeta), https://www.researchgate.net/figure/Jan-van-Eyck-Hubert-van-Eyck-Ghent-Altarpiece-1432-350-x-460-cm-oil-on-panel-St_fig4_339353910 (pristupljeno 28.04.)
12. J. B. C. COROT, Plaža u blizini Etreata (Beach near Etreat), <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.52261.html#history>, (pristupljeno 17.05.2024.)
13. JEAN BAPTISTE CAMILLE COROT, The Oxford Dictionary of Art and Artists <https://artuk.org/discover/artists/corot-jean-baptiste-camille-17961875>, (pristupljeno 24.04.2024.)
14. JOHN CONSTABLE, Pogled na Salisbury katedralu s livada (Salisbury Cathedral from the Meadows), <https://www.tate.org.uk/art/artworks/constable-salisbury-cathedral-from-the-meadows-t13896>, (pristupljeno 17.05.2024.)
15. KATSUSHIKA HOKUSAI, Veliki val kod Kanawage, <https://www.britishmuseum.org/exhibitions/hokusai-great-picture-book-everything/timeline-japanese-artist-katsushika-hokusai>, (pristupljeno 13.04.2024.)
16. Kinesko i japansko slikarstvo, <https://forum.krstarica.com/threads/kinesko-i-japansko-slikarstvo.821583/>, (pristupljeno 19.04.2024.)
17. MATTHIAS GRÜNEWALD, Anđeoski pjev i Gospa s Djetetom, <https://pl.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/early-europe-and-colonial->

- [americas/renaissance-art-europe-ap/a/grnewald-isenheim-altarpiece](#),
(pristupljeno 16.05.2024.)
18. MIŠKO ŠUVAKOVIĆ, Pojmovnik suvremene umjetnosti, (PEJZAŽ)
https://monoskop.org/images/0/0c/Suvakovic_Misko_Pojmovnik_suvremene_umjetnosti.pdf, (pristupljeno 23.5.2024.)
19. MIŠKO ŠUVAKOVIĆ, Pojmovnik suvremene umjetnosti, (PEJZAŽ),
https://monoskop.org/images/0/0c/Suvakovic_Misko_Pojmovnik_suvremene_umjetnosti.pdf, (pristupljeno 23.5.2024.)
20. OTTO PIENE, <https://www.artsy.net/gene/skyscapes>, (pristupljeno 28.05.2024.)
21. Pejzaž, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje,
<https://enciklopedija.hr/clanak/pejzaz>, (pristupljeno 13.04.2024.)
22. SEB JANIČAK, Kraljevski grad pod oblacima (The kingdom city under clouds),
<https://theartling.com/en/artwork/seb-janiak-the-kingdom-city-under-clouds/>,
(pristupljeno 28.05.2024.)
23. Sky art,
<https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100510468>, (pristupljeno 28.05.2024.)
24. TIZIAN, Sveta i Profana ljubav, <https://www.casopiskus.rs/profana-i-sakralna-ljubav-ticijan/>, (pristupljeno 19.05.2024.)
25. VINCENT VAN GOGH, detalj Zvezdane noći (Starry night),
<https://www.vangoghmuseum.nl/en/art-and-stories/stories/all-stories/where-is-the-starry-night>, (pristupljeno 16.05.2024.)

6. POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1 - Huang Gongwang, *Preostala planina, Stanovanje u planinama Fucun*, 1350., <https://www.khanacademy.org/humanities/art-asia/imperial-china/yuan-dynasty/a/gongwang-dwelling-in-the-fuchun-mountains>, (pristupljeno 12.03.2024.)

Slika 2 - Katsushika Hokusai, *Veliki val kod Kanawage*, 1831.- 1833., <https://www.britishmuseum.org/exhibitions/hokusai-great-picture-book-everything/timeline-japanese-artist-katsushika-hokusai>, (pristupljeno 13.04.2024.)

Slika 3 - Jean-Baptiste-Camille Corot, *Trgovačke lađe*, 1830. –1840., <https://www.britishmuseum.org/exhibitions/hokusai-great-picture-book-everything/timeline-japanese-artist-katsushika-hokusai>, (pristupljeno 13.04.2024.)

Slika 4 - Oscar – Claude Monet, internet ilustracija, <https://artuk.org/discover/artists/corot-jean-baptiste-camille-17961875>, (pristupljeno 10.03.2024.)

Slika 5 - Nepoznati autor, *Mozaik, XII. stoljeće*, KENNETH CLARK, *Landscape into art /Priroda u umjetnosti*, Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb 1961., 235.

Slika 6 - Simone Martini, *naslovnica Petrarkinog Vergilija, XIV. stoljeće*, KENNETH CLARK, *Landscape into art /Priroda u umjetnosti*, Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb 1961.

Slika 7 - nepoznati flandrijski umjetnik, *Miris (Smell), Dama i jednorog*, 1500., <https://theconversation.com/explainer-the-symbolism-of-the-lady-and-the-unicorn-tapestry-cycle-91325>, (pristupljeno 18.05.2024.)

Slika 8 - Hubert van Eyck, Jan van Eyck, *Gentski oltar*, 1432., https://www.researchgate.net/figure/Jan-van-Eyck-Hubert-van-Eyck-Ghent-Altarpiece-1432-350-x-460-cm-oil-on-panel-St_fig4_339353910, (pristupljeno 28.04.)

Slika 9 - Heironymus Bosch, *Vrt zemaljskih užitaka*, 1503., https://calsfreesm.shop/product_details/54674774.html, (pristupljeno 10.05.2024.)

Slika 10 - Vincent Van Gogh, *Zvezdane noći*, 1889., <https://www.vangoghmuseum.nl/en/art-and-stories/stories/all-stories/where-is-the-starry-night>, (pristupljeno 16.05.2024.)

Slika 11 - Isenheimski oltar M. Grünewalda, 1512. – 1516., <https://pl.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/early-europe-and-colonial-americas/renaissance-art-europe-ap/a/grnewald-isenheim-altarpiece>, (pristupljeno 16.05.2024.)

Slika 12 - Giorgione, *Oluja*, 1506. -1508., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/giorgione>, (pristupljeno 19.05.2024.)

Slika 13 - Giovanni Bellini, *Mlada žena s ogledalom*, 1515., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bellini-giovanni>, (pristupljeno 19.05.2024.)

Slika 14 - Tizian, *Sveta i profana ljubav*, 1514., <https://www.casopiskus.rs/profana-i-sakralna-ljubav-ticijan/>, (pristupljeno 19.05.2024.)

Slika 15 - John Constable, *Pogled na Salisbury katedralu s livada*, 1831., <https://www.tate.org.uk/art/artworks/constable-salisbury-cathedral-from-the-meadows-13896>, (pristupljeno 17.05.2024.)

Slika 16 - J. M. W. Turner, *Kiša, para, brzina*, 1844., H.W. JANSON i A.F.JANSON, *Povijest umjetnosti, Stanek, Varaždin 2013., treće hrvatsko izdanje*, 690./691.

Slika 17 - Claude Monet, *Impresija*, 1874., <https://www.singularart.com/de/blog/2018/08/20/impression-sonnenaufgang-von-claude-monet/>, (pristupljeno 19.05.2024.)

Slika 18 - Claude Monet, *Oblaci*, 1916. -1926., H .H. ARNASON, *Povijest moderne umjetnosti, (Claude Monet- Oblaci)*, Stanek, Varaždin, 2004.

Slika 19 - Georges Seurat, *Nedjeljno poslijepodne na otoku*, 1884., <https://www.artic.edu/artworks/27992/a-sunday-on-la-grande-jatte-1884>, (pristupljeno 19.05.2024.)

Slika 20 - Seb Janiak, *Kraljevski grad pod oblacima (The kingdom city under clouds)*, <https://theartling.com/en/artwork/seb-janiak-the-kingdom-city-under-clouds/>, (pristupljeno 28.05.2024.)

Slika 20 - Jean-Baptiste-Camille Corot, *Plaža u blizini Etreata*, 1872.,
<https://www.nga.gov/collection/art-object-page.52261.html#history>, (pristupljeno
17.05.2024.)

Slika 21 - Caspar David Friedrich, *More leda*, 1823. -1824.,
<https://www.artchive.com/artwork/the-sea-of-ice-caspar-david-friedrich-c-1823-25/>,
(pristupljeno 17.05.2024.)